

Враховуйте можливості кожного, готуючи домашнє завдання

Здається, що ви все зробили правильно, а учень не виконав домашнє завдання? Не думайте, що це через лінь, можливо, робота недостатньо адаптована для такої дитини. Перегляньте свій алгоритм підготовки, можливо, інколи доцільно відмовитись від «домашки», або зробити її спільною для декількох предметів.

Не бійтесь змін. Інклюзивна освіта – це виклик, але з ним ви неодмінно впораєтесь, доклавши трохи зусиль.

Не потрібно сприймати це як проблему. Найважливіше, щоб діти не відчували себе іншими... Це діти, яким доля послала складні випробування... Тільки співчуття мало, треба розвивати можливості.

Список використаних джерел та літератури

1. Данілавичюче Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник /За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
2. Засенко В. В. Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами. [Електронний ресурс]. / В. В. Засенко. — Режим доступу: http://canada-ukraine.org/ukr_Journal_V1.htm
3. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. /Т.В. Сак. – К.:ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, О. Таранченко, С. Єфімова, Н. Слободянюк, І. Луценко, Л. Будяк; За заг. ред. Л. Даниленко. К.: 2007. — 128 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт –Книга», 2009. 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
6. Колупаєва А.А. Організаційно-педагогічні умови інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір // Дефектологія, №4, 2003. - 154.
7. Колупаєва А.А., Данілавичюче Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально- методичний посібник. – К.:Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 192 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
8. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та затримкою психічного розвитку / За ред. Вавіної Л.С.. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011-180 с.
9. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник/ За загальною редакцією Колупаєвої А.А. – К.:Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
10. Таранченко О. М. Стратегія сучасного викладання: надання підтримки учням з особливими потребами в умовах інклюзив- ного навчання / О. М. Таранченко // Початкова школа. — 2013. — № 4. — С. 51–55.

Іванець О.М.,

вчитель англійської мови,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Нетішинської ЗОШ І – ІІІ ступенів № 1

Формування англомовної лексичної компетентності учнів початкової школи за допомогою інноваційних методів навчання

Стаття присвячена використанню новітніх методів навчання під час вивчення лексичних одиниць на уроках англійської мови у початкових класах. Авторка на основі наукової, методичної літератури та власного педагогічного досвіду розкриває методи формування англомовної лексичної компетентності учнів 1-4 класів НУШ.

Ключові слова: англійська мова, НУШ, лексична компетентність, лексична одиниця, «Mind map», ігри, інтернет ресурси.

Важко сьогодні уявити висококваліфікованого фахівця будь-якої галузі, котрому не була б потрібна у професійній діяльності англійська мова. У зв'язку із глобалізацією роль мов міжнародного спілкування зростає у рази. Сьогодні знання англійської мови є необхідністю, вимогою часу для кожного громадянина нашої держави. Вивчення англійської мови відбувається в Україні з 1 класу і саме в початковій школі починають закладатися основи англомовної мовної комунікації. Зокрема, Державний стандарт початкової освіти передбачає вивчення іноземної мови. До ключових компетентностей молодших школярів з англійської мови належить здатність розуміти прості висловлювання цією мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях (передбачених програмою темах, наприклад «Я, Моя родина», «Друзі», «Навколишнє середовище», «Школа», «Свята і традиції» та ін. , оволодіння навичками міжкультурного спілкування [2, с. 2]. Отже, значна увагу спрямована на вивчення та засвоєння нової лексики.

Як зазначає О.Я. Савченко розробник Типової освітньої програми для НУШ «у початковій школі закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів» [6, с. 16]. Водночас, учитель англійської мови у початкових класах значну увагу має зосереджувати на психологічній адаптації до процесу навчання, позитивній мотивації та ставленні до вивчення англійської мови з метою успішного подальшого оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю. У зв'язку із цим він має не лише дотримуватися Державного стандарту, навчальних програм, але й зважати на психологічні особливості розвитку молодших школярів, індивідуальні зацікавлення учнів і відповідно до цього обирати оптимальні, ефективні та цікаві дітям методи навчання англійської мови.

У типовій освітній програмі для НУШ зазначено, що головною метою навчання іноземної мови у початковій школі є формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів [6, с. 16]. Згідно Державного стандарту та типової навчальної програми з англійської мови учні 1-2 класів початкової НУШ мають: розуміти короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагувати на них вербально та/або невербально; розпізнавати знайомі слова і фрази під час сприйняття усної інформації; розпізнавати знайомі слова з опорою на наочність; запитувати та повідомляти інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи у разі потреби жести; описувати себе та свій стан короткими фразами; надавати найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2, с. 5-6]. Учні 3-4 класів мають: визначати в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми; розуміти зміст усного висловлювання у знайомому повсякденному контексті; розпізнавати знайомі імена/назви, слова та елементарні фрази в коротких, простих текстах; визначати в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми; спілкуватися на добре знайомі теми, реагувати на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлювати ці потреби; розповідати про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлювати своє ставлення; запитувати та надавати особисту інформацію у письмовій формі, використовуючи прості слова, короткі речення та сталі вирази; надавати у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази; створювати в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень [2, с. 5-6]. Як бачимо, вагома увага приділяється саме формуванню лексичної компетентності, тобто здатності знати, розуміти та використовувати на практиці лексичний матеріал у всіх видах мовленнєвої діяльності. Варто зауважити, що формування лексичної компетентності у молодших

школярів стало предметом наукових досліджень українських вчених С.Ю. Ніколаєвої [5], А.Й. Гордєєвої [1], В. Шовкового [8] К. Кіруцак [8] та ін. У своїх дослідженнях вчені-педагоги звертали увагу на різні групи методів щодо формування лексичної компетентності.

Метою цієї статті є на основі вивчення доробку вчених та з власного педагогічного досвіду охарактеризувати засоби ефективного формування лексичних навичок учнів початкової школи Нетішинської ЗОШ I-III ступенів № 1. Під час навчання англійської мови учнів початкових класів Нетішинської ЗОШ I-III ступенів № 1 найбільше уваги приділяю формуванню лексичної компетентності, а саме різним формам, способам та методам вивчення нових слів. Адже одним із важливих завдань учителя англійської мови є забезпечити засвоєння школярами визначеного програмою лексичного мінімуму і тривалого закріплення в пам'яті учнів активного словникового запасу на всіх етапах навчання.

Загалом С.Ю. Ніколаєва виділяє два етапи формування лексичних навичок: 1) ознайомлення школярів із новими лексичними одиницями (далі – ЛО) та 2) автоматизації дій учнів із новими ЛО. На думку дослідниці на першому етапі важливо сформувати знання про лексичну систему іноземної мови, правила користування нею, розкрити значення ЛО, продемонструвати особливості її використання. На другому етапі навчання лексики потрібно сформувати навичку на рівні словосформи, фрази/речення та понад фрази (діалогічної або монологічної єдності), мінітексту [5, с. 43]. Такої ж думки дотримуються у своїй статті А.Й. Гордєєва та С.Й. Кулик [1].

Деякі вчені виділяють три етапи у формуванні іншомовної лексичної компетентності: 1) ознайомлення з новими ЛО (введення, розкриття значення ЛО та забезпечення їх первинного засвоєння); 2) рецептивно-репродуктивне тренування (організація тренування учнів щодо засвоєння форми та значень нових ЛО, їх вживання у різних фразах і ситуаціях); 3) комунікативна практика (вживанні нових ЛО у різних видах мовленнєвої діяльності) [3].

У процесі вивчення нової лексики для молодших школярів важливу роль відіграє етап ознайомлення з новими ЛО. Від його ефективності залежить уся подальша робота над лексикою та її сприйняття, засвоєння учнями. Тому потрібно обрати найбільш оптимальний та ефективний спосіб презентації нових ЛО з метою активізації пізнавальної діяльності учнів. Оскільки враховуючи вікові особливості молодших школярів треба зауважити, що ознайомлення із новими іншомовними словами у процесі бесіди та слухання для них сприймається важче. Важлива роль на цьому етапі належить креативності вчителя, використанню ним нових підходів для ознайомлення з новими ЛО, а не просто озвучення і пояснення значення нових слів. Під час вивчення нової лексики у контексті опрацювання певних тем, що передбачені програмою («Я, моя родина і друзі», «Відпочинок і дозвілля», «Школа та шкільне життя», «Подорож» та ін.), розкриття значення невідомих слів, використання їх у мовленні, написання добре використовувати наочність. Практикую постійне використання наочності (предметної, образотворчої, звукової або контекстуальної), оскільки при цьому учням легше пояснити значення слова, продемонструвати графічну форму ЛО, а маленькі школярі мають змогу записати нові слова. Як правило, використовую «Mind Map» із зображенням малюнків та означенням слів. Яскраві, кольорові, тематично близькі дітям (часто із зображенням знайомих героїв) викликають інтерес у дітей. На цьому етапі для 1-4 класу використовую готові картки або створюю їх у застосунку «Craw» (www.cram.com).

На етапі ознайомлення з новими ЛО найчастіше використовую два способи. По-перше, перекладні способи, найбільш ефективні при вивченні нових ЛО у 2-4 класах. Вони передбачають розкриття значень незнайомих слів та словосполучень із нової теми шляхом однослівного перекладу чи речення з цим словом. Наприклад: a room – кімната, I am in the room. – Я у кімнаті. По-друге, безперекладні способи – формую розуміння значення слова через малюнок, відео, гру «Крокодил», реальних предметів, жестів, флеш-карток, аудіо додатків. Зауважимо, що безперекладний спосіб дозволяє розкривати творчий потенціал учнів, систематизувати і краще запам'ятовувати інформацію. Він чудово підходить для учнів 1-2 класів, адже вони сприймають цей етап

навчання частиною гри, творчості. Цікавою формою ознайомлення із новими ЛО є вивчення коротких віршиків та пісень.

На етапі автоматизації дій учнів з новими ЛО відбуваються тренування у вживанні нових слів в різних ситуаціях, тобто ця частина є більш практичною для засвоєння нових ЛО. На цьому етапі застосовуємо як традиційні форми та методи, наприклад вправу, що базується на використанні зразка. Таким зразком може бути певне конкретне речення або ж група речень, коли є змога замінити будь-який компонент, крім нової ЛО. Ефективною формою роботи на етапі автоматизації є складання діалогів, виконання вправ «Продовж речення», «Злови помилку» (зокрема не тільки у реченні, а й у вимові), «Вибери слово», «Послухай і намалюй», «Послухай і розфарбуй», запиши речення чи словосполучення з новим словом.

Під час цього етапу на уроках англійської мови використовую також «Асоціативний куш» та «Mind Map». Зокрема, «Mind Map» у 2-4 класі пропонує у групах чи індивідуально спробувати створити самостійно (в т.ч. онлайн за допомогою застосунку www.cram.com). Крім того, інтернет ресурс «Cram» можна застосовувати з метою закріплення правильності написання і вимови, адже більшість слів озвучено носіями мови.

Варто відзначити, що на етапі автоматизації важливо використовувати інтерактивні методи навчання (робота в парах, групах, командах) та дидактичні ігри. Варто зазначити, що для молодших школярів на усіх етапах вивчення нових ЛО важливу роль відіграють ігри (як сюжетно-рольові, так і дидактичні). Їх використання на уроках англійської мови має безліч переваг, оскільки вони заохочують учнів до успішної взаємодії та спілкування, а також створюють приємну атмосферу, яка зменшує тривожність та дозволяє учням невимушено вивчати мову, відчувачучи себе більш впевненими, активно залученими у процес навчання. Під час гри створюється відкрита, невимушена атмосфера для вивчення, використання та закріплення нових ЛО. У силу особливостей психологічного розвитку саме гра в молодших класах є важливим засобом пізнання. («Who is faster?», « Match», « Find and circle», «Do the crossword», «Crossword Puzzle», «Let's find the rhyme», «One potato», «Close your eyes», «Guess», «Pass the card»...)

З метою активізації словникового запасу учнів, формування вміння використовувати його на практиці часто використовую відеоролики, попередньо задаючи учням завдання до відео, з метою активізації їх уваги, прослуховування аудіозаписів, з метою розпізнавання нових ЛО у тексті. З цією ж метою використовую міні-тексти для читання, списування з словами на вибір (вибрати правильне слово), гра «Знайди та з'єднай» (малюнок та слово), самостійне написання речень, вставити пропущене слово і т.д. Важливо навчити учнів використовувати їх у мовленні, з цією метою йде обговорення, загадки, складання міні-діалогів, підготовка проєктів, кросвордів, проведення вікторин, ігор ("Is it true or not", "Board rase"...). Отже, завдяки застосуванню різноманітних методів та форм роботи на етапі застосування нових ЛО учні вчаться поєднувати слово з іншими словами та уживати його в правильній формі.

У період пандемії зросла роль використання у навчальному процесі ІКТ. Якщо раніше відбувалися дискусії щодо доцільності та безпечності використання комп'ютерних технологій для молодших школярів, то нові умови принесені ковідом у 2020 р., зокрема досвід онлайн навчання змусив педагогів шукати та використовувати різні комп'ютерні програми, додатки у навчальному процесі, в т.ч. комп'ютерних лінгвістичних ігор та інтернет ресурсів (Fredie's Ville, Starfall , Storynory, British Council, Sbeebies та ін.), які є не лише важливим напрямом розвитку сучасної методики, а й і підживлює інтерес та мотивацію учнів до навчання.

Отже, у молодшій школі відбувається нагромадження активного словника, адже лексика в системі мовних засобів є найважливішим компонентом мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання і письма. Лексична компетентність є важливою складовою англомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. З метою вивчення та засвоєння нових ЛО важливо використовувати ефективні, сучасні методи, які будуть цікаві сучасним дітям та сформують у молодших школярів

позитивну мотивацію до вивчення англійської мови загалом. Адже у початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням англійської мови. Відповідно на усіх етапах вивчення та закріплення ЛО поруч із традиційними засобами, варто використовувати інноваційні методи, які є більш цікавішими дітям та стимулюють у них пізнавальну активність та сприяють формуванню лексичної компетентності.

Список використаних джерел та літератури

1. Гордєєва А.Й., Кулик С.Й. Формування англійської лексичної компетентності молодших школярів із використанням карт пам'яті. *Науково-методичний журнал «Іноземні мови»*. 2013. № 2. С. 13-18.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/articlef>
3. Зимовець О., Бойко М., Кравець В., Ткачук В., Хаюк А. Формування іншомовної лексичної компетентності учнів початкової школи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. URL: http://eprints.zu.edu.ua/26927/1/Vocabulary_6.pdf (дата звернення 18.11.2021)
4. Михайлова О.С., Юрченко О.О. Характеристика компонентів змісту лексичної компетентності учнів початкової школи. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26887/> (дата звернення: 20.11.2021)
5. Ніколаєва С.Ю. Сучасні тенденції формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів початкової школи. *Науково-методичний журнал «Іноземні мови»*. 2012. № 1. С. 42-51.
6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
7. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>
8. Шовковий В., Кіруцак К. Формування в учнів 2 класу англійської лексичної компетентності в читанні з використанням зображувальної наочності. *ArS Linguodidacticae*. 2021. № 7. С. 35-43.

Ілик Л.М.,
вчитель української мови і літератури
Кам'янець-Подільського НВК № 13
у складі спеціалізованої ЗОШ I-III ступенів
з поглибленим вивченням польської мови та гімназії Хмельницької області
Погорлюк Л.В.,
вчитель української мови і літератури
Кам'янець-Подільського НВК № 13
у складі спеціалізованої ЗОШ I-III ступенів
з поглибленим вивченням польської мови та гімназії Хмельницької області

Особливості використання QR-кодів на сучасному уроці української літератури

В статті обґрунтовано доцільність застосування QR-кодів на уроках української літератури, описано, як саме і під час виконання яких освітніх завдань буде ефективним використання цього прийому.

Ключові слова: QR-код, покоління «Z», технології.

В усі галузі нашого життя, особливо протягом останнього десятиліття, швидко увійшли інноваційні технології. Не минули вони й сферу освіти, тому, у зв'язку з цим,